

SCHETS VAN DE EKONOMISCHE ONTWIKKELING IN WEST-VLAANDEREN SINDS DE JAREN VIJFTIG

Dr. J. Theys

Adjunkt-Direkteur-Generaal GOM-West-Vlaanderen

Van verkommering naar economische ontwikkeling

In het boek 'Structurele werkloosheid in West-Vlaanderen' van de heren G. Declercq en O. Vanneste, dat in 1954 verscheen, werd een indringend beeld geschetst van de verkommering van de Westvlaamse volkshuishouding. De auteurs legden de band met de zogenaamde 'ruimte-ekonomie'. Bij de studie van het structurele karakter van de werkloosheid werd niet alleen de tijdsdimensie (lange duur), maar ook de ruimtedimensie in beschouwing genomen¹.

In een referaat, gehouden in 1956, stelde de heer G. Declercq, eerste directeur van de WER, dat indus-

'welzijn' impliciet werd gesteld naast 'welvaart'.

Het is duidelijk dat in de toenmalige voorgestelde therapie niet kon worden voorbijgegaan aan een aantal feitelijkheden, waaronder 'vested interests', als remmende factoren bij de na te streven ontwikkeling en dat taktische keuzen moesten worden gemaakt. De strategie die werd uitgestippeld ging er vanuit dat West-Vlaanderen als een 'ekonomische streek' een adequate schaal-grootte had voor een specifiek regionaal-ekonomisch beleid. Uit de ervaring opgedaan met regionaal-ekonomische beleidsmaatregelen in andere landen, werden lessen getrokken wat betreft de grenzen van een dergelijk beleid, grenzen in verband met de

lozen in België. Het aandeel in de werknemersbevolking was nagenoeg 10%. In 1967 was het aandeel in de werkloosheid teruggebracht op 10%.

West-Vlaanderens grote voltige³ was niet een evolutie die zich lukraak voltrok. De motor van deze vlucht was de gerichte industrialisering, die zich aanvankelijk toespitte op de as Brugge-Kortrijk⁴. De achterliggende gedachte was dat wanneer eenmaal voldoende stuwkracht is opgebouwd, de inkomsten- en uitgavenstromen de verdere groei naar rijpheid mogelijk maken en ook bredere aandacht laten geven aan een adequate spreiding in de ruimte en naar alle geledingen van de bevolking. De dualiteit in de Westvlaamse ekonomie, met enerzijds een industrieel patroon (as Brugge-Kortrijk) en anderzijds een afkalvende agrarische tewerkstelling (Westhoek), werd tijdelijk nog enigermate versterkt. In de eerste fase van het regionaal-ekonomisch beleid was het niet aangewezen de schaarse middelen te richten op de zwakste regio. Strategiebepaling houdt in dat men van start

De noodzaak tot herstrukturering is een permanent gegeven. Het verleden bewijst dat West-Vlaanderen kansen en opportunititeiten heeft aangegrepen. Het benutten van de geboden kansen vergt vooreerst inzicht en vereist eensgezindheid in brede lagen van de bevolking en een breed draagvlak in verband met de te voeren akties en te nemen initiatieven.

trializatie en verdoken werkloosheid in ons land simultane verschijnselen waren geweest, met dien verstande dat het ene zich hoofdzakelijk voordeed in Wallonië en het andere in Vlaanderen². Een deel van onze arbeiders waren 'menselijk schroot' geworden in de Belgische ekonomie. Zeker in tijden van depressie werden deze Westvlaamse arbeidskrachten ongewenst geacht zowel in Noord-Frankrijk als in Wallonië. Het is belangrijk te onderstrepen dat bij de gemaakte analyse van de problematiek de aandacht ook ten volle ging naar de mens in de ekonomie en dat

ruimte en grenzen in verband met het tijdslelement. Inspanningen vragen een zekere mate van bundeling in de ruimte en moeten tijdsgebonden worden aangepast.

Gelet op de verontrustende omvang van het werkgelegenheidstekort, met als korrelatief langdurige werkloosheid, lange-afstandspendel, verdoken werkloosheid en definitieve uitwijking, werden klemtonen gelegd op maatregelen om de grote werkloosheid terug te dringen.

In 1955 had het huidige West-Vlaanderen een aandeel van 17% in het aantal uitkeringsgerechtigde volledig werk-

¹ Declercq G. en Vanneste O., *Structurele werkloosheid in West-Vlaanderen – Een regionaal-ekonomische studie*, Roeselare, 1954.

² *Vlaams-Ekonomische Vraagstukken*, Algemeen Vlaams Oud-Hoogstudenten Verbond, Brussel, 1956, blz. 54.

³ Declercq G., *West-Vlaanderen Werkt*, 1961, nrs. 1, 2 en 3.

⁴ De Smet L. verwees in een artikel in 1967 naar 'de feitelijke industrialisatie van het gebied tussen Roeselare en Brugge waardoor de industriële as Brugge-Kortrijk als het ware voltooid wordt.' Het veranderend gelaat van West-Vlaanderen', *Acta Geographica Lovaniensia*, volume 5, Leuven, 1967, blz. 305.

gaat waar reële aangrijpingspunten voorhanden zijn; bijsturing is echter een wezenlijk onderdeel in het beleid. Dit waren de lijnen die het 'veranderend gelaat van West-Vlaanderen' hebben getekend.

Het is van het grootste belang de algemene denkwijzen tijdig te laten aansluiten op de zich wijzigende omstandigheden. De gangbare opvattingen blijven bijna steeds een faze ten achter op de feitelijke ontwikkeling. Voor een welvaartsorganisme ligt hier een werkterrein, teneinde geboden kansen optimaal te kunnen benutten.

Initiatie en voorlichting is altijd een kernpunt geweest in het door de WER gevoerde beleid. In zijn boek 'Het groeipoolconcept en de regionaal-economische politiek'⁵ heeft de heer O. Vanneste de grote betekenis van de 'psychologische' polarizatie onderstreept.

Kennisverwerving en inzicht in tendenzen en kansen is bij de strategiebeoordeling fundamenteel. Het Westvlaams Economisch Studiebureau (WES) heeft hiertoe steeds zijn bijdrage geleverd. Het is gebleken dat het geloof dat een welvaartsorganisme zoals de WER via een 'gographie volontaire' kon bijdragen tot de ontplooiing van een streek, economisch en sociaal-kultureel, gestoeld was op stevige gronden.

Afhankelijk van de tijdsgegevens werden strategische keuzen gemaakt die konden worden gedragen door de ruime bevolking en zijn aangepaste instrumenten ingezet.

Dat de belangen op korte termijn en de belangen op lange termijn niet altijd gelijklopend zijn, is ook bij herhaling gebleken. Kiezen voor tewerkstelling om het even waar of om het even in welke sectoren, kan ongunstig zijn in de lange periode, mede in aanmerking nemend het ruimtelijk aspect (evenwichtige spreiding, arbeidsmigratie en dergelijke).

Toen in het begin van de jaren zestig het duidelijk werd dat de economische situatie in Noord-Frankrijk sterke wijzigingen zou ondergaan, besliste de WER de toekomst van de grensarbeid aan een diepgaande analyse te onderwerpen. Mede op basis van een uitgebreide enquête werd het standpunt ingenomen dat maatregelen moesten worden genomen om het mogelijk te maken dat op termijn alle jongeren die in de plaats zouden treden van diegenen die als grensarbeiders de beroepsbevolking zouden verlaten, in eigen

land werk zouden kunnen vinden⁶. De industrialisering van de vroegere grensarbeiderszone werd op gang gebracht. Vermeldenswaard is dat ook de werknemersorganisaties hun volle steun hebben gegeven om bij de grensarbeiders de noodzaak van omschakeling ingang te doen vinden.

Dat het beleid ten gunste van de omschakeling van de Westhoek succesvol is geweest, is thans wel algemeen bekend.

Dat het beleid van industrialisering en algemene economische expansie in West-Vlaanderen in het algemeen en van rekonversie van de Westhoek in het bijzonder uitermate ingrijpende wijzigingen heeft meegebracht in diverse sociaal-economische elementen, kan hier slechts met enkele gegevens worden geïllustreerd. De analyse gaat niet in op verdere subregionale verscheidenheid (Kustzone, het Oostendse enz.)⁷.

Bruto-regionaal produkt en inkomen

Volgens DULBEA (Dpartement d'économie appliquée de l'Université Libre de Bruxelles) was het bruto-regionaal produkt per inwoner in West-Vlaanderen in 1953 op één na (Luxemburg) het laagste van alle Belgische provincies. De gemiddelde jaarlijkse groei van het bruto-regionaal produkt per inwoner was tijdens de periode 1948-53 de laagste van alle Belgische provincies. Volgens het Nationaal Instituut voor de Statistiek (NIS) was de gemiddelde groei in de periode 1956-63 in West-Vlaanderen (toenmalige omschrijving), met 4,1 % per jaar, groter dan in elk van de Belgische provincies en opvallend groter dan het rijksgemiddelde (+2,8 %) en het gemiddelde van Vlaanderen (+3,2 %).

In 1963 bedroeg het bruto geografisch produkt per inwoner in West-Vlaanderen (huidige omschrijving) 92,4 % van het rijksgemiddelde. In 1970 was dit gestegen tot 97,3 %, in 1980 tot 100,3 % en in 1988 tot 102,3%.

Het gemiddeld belastbaar inkomen per aangifte was in 1963 in West-Vlaanderen 15,6 % lager dan gemiddeld in het Rijk. In 1992 was het verschil nog amper 4,1 %. Voor de Westhoek⁸ is het negatieve verschil ten opzichte van het rijksgemiddelde verminderd van 23,6 % tot 10,8 %. De discrepantie tussen het arrondisse-

ment Diksmuide (laagste gemiddeld inkomen van alle Belgische arrondissementen in 1963) en het Belgische arrondissement met het hoogste inkomen is versmald van 52 % in 1963 tot 28 % in 1992.

Evolutie van de werkgelegenheid, naar de sociale stand

De verschuivingen op de arbeidsmarkt zijn uitermate groot geweest. Bij de beoordeling van het werkgelegenheidsverloop is niet enkel het kwantitatieve aspect belangrijk, maar evenzeer het kwalitatieve aspect (naar sociale stand, bedrijvigheid). De creatie van nieuwe arbeidsplaatsen is een veelvoud geweest van het uiteindelijke saldo. Verlies van arbeidsplaatsen in land- en tuinbouw, overgang van zelfstandigen (onder meer verdoken werkloosheid in handel en diensten) naar de werknemersgroep, verschuivingen binnen de sectoren, zijn niet af te lezen uit het bruto-resultaat van het tewerkstellingsverloop.

In de periode 1947-81 (volkstellingen) steeg het totale aantal arbeidsplaatsen in West-Vlaanderen met ongeveer 57.500 eenheden. Er was echter een aangroei van ruim 103.000 jobs voor loon- en weddetrekkenden en een daling van bijna 46.000 arbeidsplaatsen bij de zelfstandigen, bedrijfshoofden, helpers en helpsters.

De volkstellingen laten toe een beeld van deze evolutie aan te geven voor de periode 1947-81; de resultaten van de volkstelling van 1 maart 1991 zijn nog niet beschikbaar wat betreft de werkgelegenheid.

De werkgelegenheid voor zelfstandigen, bedrijfshoofden, helpers en helpsters daalde in de periode 1947-81 met meer dan een derde; in de Westhoek liep dit op tot ongeveer 43 % (zie tabel 1). Dat de rekonversie van de Westhoek een zware opdracht was, is manifest.

⁵ Vanneste O., *Het groeipoolconcept en de regionaal-economische politiek. Toepassing op de Westvlaamse economie*, Standaard Wetenschappelijke Uitgeverij, 1967.

⁶ Theys J., *De Westvlaamse grensarbeiders in Noord-Frankrijk, West-Vlaanderen Werkt*, 1963, nr. 4.

⁷ Hiervoor wordt verwezen naar *West-Vlaanderen Werkt* (onder meer Dossier regio Oostende, jaargang 1991, nr. 5).

Tabel 1
Evolutie van de totale werkgelegenheid, naar de sociale stand, West-Vlaanderen en de Westhoek, 1947-81 (a)

	Evolutie				Toestand 1.3.1981
	1947-61	1961-70	1970-81	1947-81	
<i>West-Vlaanderen</i>					
Loon- en weddetrekkenden	+40.500	+46.500	+16.300	+103.300	285.300
Zelfstandigen, bedrijfshoofden, helpers	-15.100	-22.200	-8.500	-45.800	80.900
Totaal	+25.400	+24.300	+7.800	+57.500	366.200
<i>Westhoek (b)</i>					
Loon- en weddetrekkenden	+3.400	+7.300	+5.000	+15.700	39.000
Zelfstandigen, bedrijfshoofden, helpers	-6.100	-5.800	-2.600	-14.500	19.050
Totaal	2.700	+1.500	+2.400	+1.200	58.050

(a) Bron: Volkstellingen, afgeronde getallen.

(b) Arrondissementen Diksmuide, Ieper en Veurne.

Het aantal jobs voor loon- en weddetrekkenden steeg in West-Vlaanderen in de periode 1947-81 met circa 57 %. De Westhoek dreef zijn aandeel in de groei van de werkgelegenheid voor loon- en weddetrekkenden in West-Vlaanderen op van minder dan 10 % in de periode 1947-61 tot iets meer dan 15 % in de periode 1961-70 en 30 % in de periode 1970-81.

In België als geheel steeg de totale werkgelegenheid in de periode 1961-81 met ongeveer 173.000 arbeidsplaatsen (zie grafiek 1). West-Vlaanderen haalt hierin een aandeel van 19 %, bij een aandeel in de beroepsbevolking van circa 11 %. In de periode 1970-81 was er in het Rijk geen groei, in tegenstelling met West-Vlaanderen.

In de jaren tachtig is er opnieuw groei ontstaan bij de groep van zelfstandigen, bedrijfshoofden, helpers en helpsters. Volgens het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen was hun aantal in West-Vlaanderen in 1991 circa 8.400 eenheden groter dan in 1981 (zie grafiek 2). Volgens voorlopige cijfers van de volkstelling van 1 maart 1991 zou de aangroei in de periode 1981-91 beperkt zijn gebleven tot ongeveer 2.400

eenheden, wat toch fel contrasteert met de daling van circa 8.500 eenheden in de periode 1970-81.

De evolutie van de werkgelegenheid werd na 1981 dominant bepaald door de groei bij de loon- en weddetrekken-

den, waarbij de tertiaire sektor de groeisector was (zie verder).

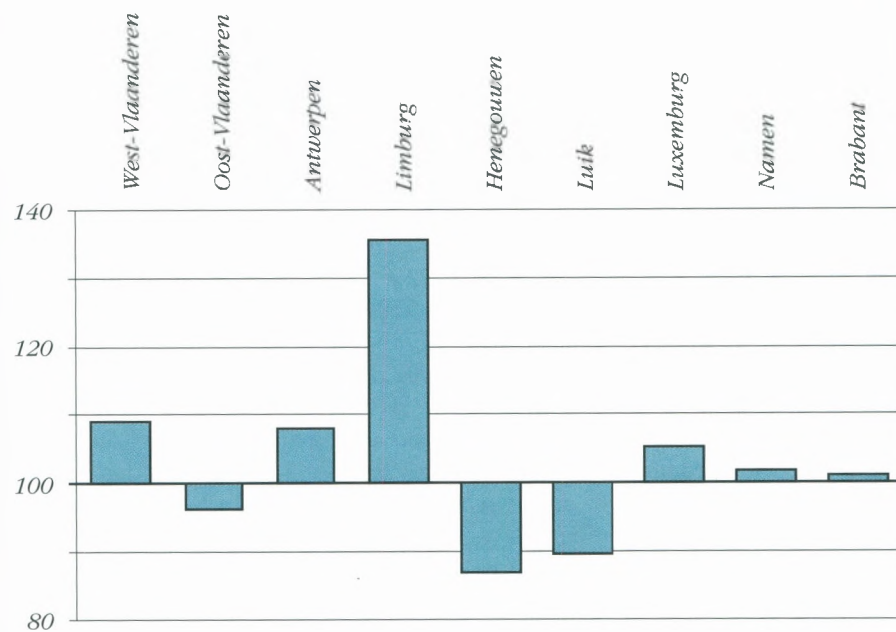
Evolutie van de werkgelegenheid, naar sectoren

De structuur van de werkgelegenheid is ingrijpend veranderd. De verschuiving naar de tertiaire sektor is ook in West-Vlaanderen – dat met de kust de belangrijkste toeristische zone van het land heeft – heel manifest, maar de desindustrializatie die kenmerkend is voor het land als geheel bleef in West-Vlaanderen relatief beperkt. In de Westhoek werd de beleidsmatig ondersteunde industrialisering in de recessie weliswaar geremd maar niet wezenlijk gebroken⁸.

Door het uitblijven van de resultaten van de volkstelling van 1 maart 1991, kan een beeld van het verloop van de werkgelegenheid naar hoofdsectoren in hun totaliteit enkel worden gegeven voor de periode 1947-81. Voor de periode 1981-91 moet gebruik worden gemaakt van uiteenlopende bronnen, die onderling niet helemaal consistent zijn.

⁸ De Westhoek wordt in onderhavig artikel omschreven als het geheel van de arrondissementen Diksmuide, Ieper en Veurne (voorwerp van het Geïntegreerd Actieprogramma 1987-91).

Evolutie van de totale werkgelegenheid, 1961-81

Bron: Volkstellingen

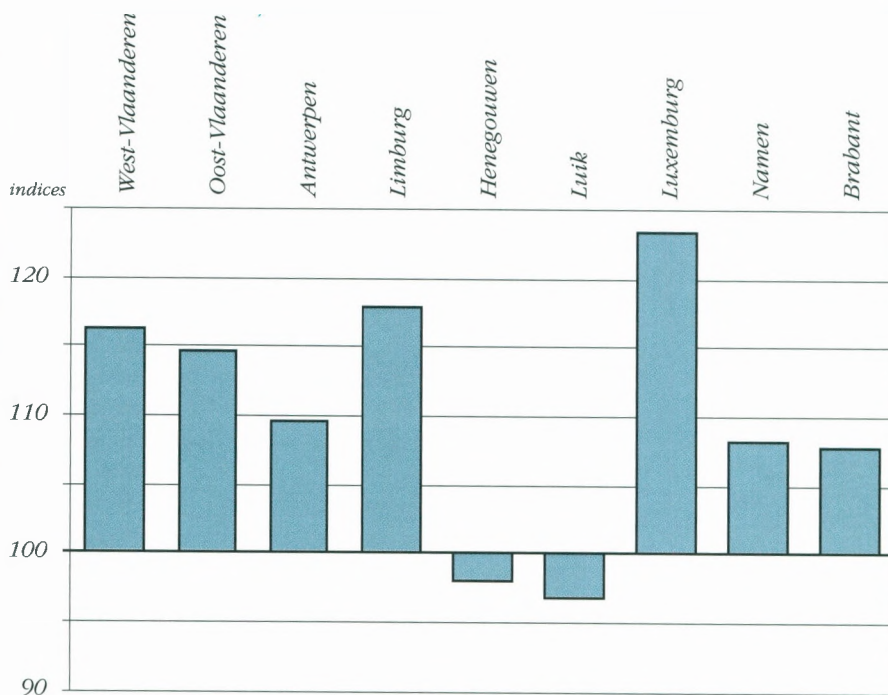
Ook moeten voor de periode 1947-81 de gegevens, omwille van wijzigingen in de klassifikatie, als orde van grootte worden beschouwd.

In West-Vlaanderen was de tewerkstelling in de secundaire sektor (industrie, energie, bouw) in de periode 1961-70 nog in die mate expansief dat het aandeel in de totale werkgelegenheid nog steeg (tabel 2). De secundaire sektor bereikte in 1970 in West-Vlaanderen een aandeel van 48 % tegenover 44 % voor de tertiaire sektor (transport, handel en diensten) en nog 6 % voor de primaire sektor (land- en tuinbouw, visserij). In België was er tussen 1961 en 1970 reeds een daling in de secundaire sektor; de tewerkstelling in de tertiaire sektor (aandeel 51 %) was er in 1970 reeds groter dan in de secundaire sektor (aandeel 44 %).

De uitstoot van arbeidskrachten uit land- en tuinbouw in de Westhoek was dusdanig groot, dat aanvankelijk alleen kon worden gedacht aan een afremmen van de teruggang van de totale werkgelegenheid. De reconversie werd echter terdege op gang gebracht. Van de totale aanwinst aan werkgelegenheid in de secundaire sektor in West-Vlaanderen in de periode 1947-81 ging 29 % naar de Westhoek; in 1947 had de Westhoek slechts 11 % van de werkgelegenheid in de secundaire sektor in West-Vlaanderen.

Het even hoge aandeel van de tertiaire sektor in de totale werkgelegen-

Evolutie van de bezoldigde werkgelegenheid, 1981-92

Bron : Rijksdienst voor Sociale Zekerheid. Niet gekorrigeerd voor de opname van personen die gewoonlijk niet langer dan 2 uur per dag werken.

heid in de Westhoek als in West-Vlaanderen (aandeel 53 % in 1981) mag uiteraard niet worden geïnterpreteerd als een even hoge graad van tertiërisering. Het werkgelegenheidsstekort is nog steeds veel groter in de Westhoek dan gemiddeld in West-Vlaanderen. Per 100 beroepsactieven woonachtig in de Westhoek waren er in 1981 slechts 39 arbeidsplaatsen in

de tertiaire sektor; in West-Vlaanderen was dit 44, in Vlaanderen 43 en in het Rijk 53.

In de periode 1981-92 is de bezoldigde tewerkstelling verder gestegen. Gelet op de wijzigingen in het toepassingsgebied van de sociale zekerheid, worden in tabel 3 enkel gegevens vermeld voor de periodes 1981-87 en 1988-92⁹.

Te onderstrepen valt dat de industriële tewerkstelling in de Westhoek na 1981 nog is gestegen (+12 %). Dit contrasteert heel sterk met de evolutie in het Rijk, met een daling van circa 16 % over de gehele periode 1981-92 en ook met Vlaanderen (-8 %). In West-Vlaanderen was er een daling van circa 1 %, niettegenstaande een aangroei in de periode 1983-90.

De gegevens van de RSZ laten toe een vrij nauwkeurig beeld te schetsen betreffende het tewerkstellingsverloop in de industriële sectoren over het geheel van de periode 1958-92 (zie tabel 4).

⁹ Vanaf 1 oktober 1987 worden ook de personen die gemiddeld minder dan 2 uur per dag werken in de statistiek van de RSZ opgenomen. Voor het Rijk betrof het in 1988 circa 62.000 personen (vooral in de tertiaire sektor) en voor West-Vlaanderen naar raming 7.900 personen.

Tabel 2
Evolutie van de totale werkgelegenheid, naar hoofdsectoren, 1947-81

	West-Vlaanderen (a)			Westhoek		
	Primaire sektor	Secundaire sektor	Tertiaire sektor	Primaire sektor	Secundaire sektor	Tertiaire sektor
1947-61	-19.300	+21.200	+23.600	-6.850	+1.450	+2.800
1961-70	-11.050	+15.900	+17.900	-3.600	+3.750	+1.100
1970-81	-5.950	-23.300	+36.700	-1.800	-1.200	+5.150
1947-81	-36.300	+13.800	+78.200	-12.250	+4.000	+9.050

Procentuele verdeling

1947	19 %	44 %	37 %	36 %	26 %	38 %
1961	12 %	47 %	41 %	25 %	30 %	45 %
1970	8 %	48 %	44 %	18 %	36 %	46 %
1981	6 %	41 %	53 %	14 %	33 %	53 %

Tewerkstelling op

1 maart 1981	23.000	149.300	191.950	8.400	18.800	30.400
--------------	--------	---------	---------	-------	--------	--------

(a) Exclusief sektor onnauwkeurig bepaald.

Tabel 3
Evolutie van de bezoldigde tewerkstelling, 1981-87 en 1988-92 (a)

	West-Vlaanderen		Westhoek	
	1981-87	1988-92	1981-87	1988-92
Primaire sektor	+382	+211	+63	+23
Industrie, energie Bouwbedrijf	-1.514	-573	+563	+476
Secundaire sektor	-8.158	+1.543	-640	+858
Tertiaire sektor	+23.228	+17.082	+4.125	+3.443
Totaal	+15.452	+18.836	+3.548	+4.324

(a) Bron: RSZ en eigen verwerking.

De industriële groei werd in West-Vlaanderen in aanzienlijke mate verzekerd door de metaalnijverheid. Over het geheel van de periode 1958-92 registreerde West-Vlaanderen in de industrie (inclusief energie) een aangroei van circa 16.300 bezoldigden (Vlaanderen 33.000 en het Rijk -392.000). In de metaalnijverheid was er een toename van circa 18.500 bezoldigden. Over de interne diversifikatie in de industrietakken kan hier niet worden ingegaan. Ook de voedingsnijverheid was in West-Vlaanderen een belangrijke groeitak (+5.750). De Westhoek scoorde in vergelijking met West-Vlaanderen vooral gunstig in de voedingsnijverheid.

In 1961 kwam West-Vlaanderen in de rangorde van de negen Belgische provincies qua industrialiseringsgraad slechts op de zevende plaats (vóór Namen en Luxemburg). In 1970 werd de vijfde plaats ingenomen en in 1981 de derde plaats (na Antwerpen en Limburg). Thans scoort West-Vlaanderen even hoog als Antwerpen en iets hoger dan Limburg.

De tertiariseringsgraad is in West-Vlaanderen - zonder grootstedelijk centrum - minder ver gevorderd. West-Vlaanderen komt in de rangorde van de negen Belgische provincies slechts op de zesde plaats (vóór Henegouwen, Limburg en Oost-Vlaanderen). Er is wel een inhaalbeweging. In de periode 1983-92 werd enkel in

Limburg een grotere procentuele toename genoteerd van het aantal bezoldigden in handel en diensten.

Arbeidsmigratie en werkloosheid

Het afbouwen van de grensarbeid als typische éénrichtingspendel is succesvol verlopen.

In 1947 telde het huidige West-Vlaanderen circa 22.000 grensarbeiders tewerkgesteld in Noord-Frankrijk. In 1961 waren het er nog ongeveer 16.000 en op heden zijn het er niet meer dan 1.200.

Tot omstreeks 1987 bleef het aantal Franse grensarbeiders in West-Vlaanderen beneden 300 eenheden. In 1993 was dit aantal toegenomen tot ongeveer 2.300 eenheden. West-Vlaanderen noteert thans een ingaand pendelsaldo (+1.100). In de Westhoek is er nog een beperkt uitgaand pendelsaldo (600 tegenover 500).

De seizoenarbeid, als typisch kenmerk van tweedehandsheid van de arbeidskrachten, is opgeheven. In 1948 waren er 11.700 afreizen van Westvlamingen voor seizoenarbeid in Frankrijk. In 1965 was dit aantal gedaald tot 1.800 en thans is het verwaarloosbaar klein.

Over de arbeidsmigratie in eigen land naar tijdsduur en naar afstand is geen recent exhaustief cijfermateriaal beschikbaar¹⁰.

Dat de werkloosheid thans het negatieve facet bij uitstek is van de arbeidsmarkt is algemeen bekend.

Tabel 4
Evolutie van de bezoldigde werkgelegenheid in de bijzonderste industrietakken, 1958-92

	Toename of daling				Aandeel in totaal industrie (%)			
	West-Vlaanderen	Vlaanderen	Het Rijk	Westhoek	West-Vlaanderen		Westhoek	
					1958	1992	1958	1992
Metaalnijverheid	+18.500	+73.300	-40.400	+2.400	18,4	32,7	23,9	28,4
Textielnijverheid	-8.800	-56.300	-88.600	+700	32,8	19,7	9,8	9,6
Voedingsnijverheid	+5.750	+7.900	+3.000	+2.400	7,1	11,4	17,0	25,3
Houtnijverheid	+2.800	-1.900	-11.600	+900	9,9	11,0	10,3	11,4
Konfektienijverheid en schoennijverheid	-3.400 (a)	-17.300	-54.600	+900	11,8	6,9	6,8	9,8
Keramische nijverheid en glasnijverheid	-2.100	-14.200	-39.900	-100	7,3	4,3	12,1	4,5
Grafische nijverheid	+1.950	+13.600	+2.800	+100	2,1	3,5	3,1	2,2
Scheikundige nijverheid (inclusief kunstvezels)	+800	+19.000	+19.000	+350	1,9	2,3	1,9	3,6

(a) Daling in schoennijverheid (-5.100) en toename in konfektienijverheid (+1.700).

Tabel 5
Werkloosheidsgraden, volkstellingen 1961-91 (a)

	West-Vlaanderen		Westhoek		Vlaanderen	Het Rijk	Rangorde W.- Vlaanderen onder de 9 Belg. prov. (van hoog tot laag)
	Absoluut cijfer	Werkloos- heidsgraad	Absoluut cijfer	Werkloos- heidsgraad			
<i>Mannen</i>							
1961 (december)	11.444	4,1	3.950	7,1	3,4	2,9	1ste
1970 (december)	4.742	1,7	1.422	2,7	1,7	1,9	5de
1981 (maart)	17.454	6,2	3.934	7,6	6,4	7,2	8ste
1991 (maart)	10.321	3,7	1.964	3,9	5,1	7,5	9de
<i>Vrouwen</i>							
1961	2.929	2,9	1.019	5,3	2,6	2,5	2de
1970	2.000	1,8	515	2,6	2,3	3,0	9de
1981	22.376	15,0	4.177	15,9	17,6	17,0	6de
1991	20.638	10,6	3.579	10,3	14,6	17,4	9de
<i>Totaal</i>							
1961	14.373	3,8	4.969	6,7	3,2	2,8	1ste
1970	6.742	1,7	1.937	2,7	1,9	2,2	8ste
1981	39.830	9,2	8.111	10,4	10,3	10,8	7de
1991	30.959	6,6	5.543	6,5	9,1	11,7	9de

(a) Voor 1991 : voorlopige cijfers.

Een éénduidige bepaling van 'werkloos' is niet voorhanden en een tijdsreeks die over een langere periode volledig vergelijkbaar is, kan niet worden verstrekt. Hierna wordt aan de hand van het beschikbare materiaal een beeld geschetst, vooral over het verloop in vergelijking met het Rijk en met Vlaanderen.

Volgens de gegevens van de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA) registreerde West-Vlaanderen (huidige omschrijving) in 1955 een aandeel van 17 % in het aantal uitkeringsgerechtigde volledig werklozen in het Rijk; bij de mannen liep dit aandeel op tot 19 %.

Het aantal werzoekenden in procent van de beroepsbevolking (exclusief dienstplichtigen), ontleend aan de volkstellingen, wordt gegeven in tabel 5 voor West-Vlaanderen, de Westhoek, Vlaanderen en het Rijk.

De volkstellingen zijn gesteund op verklaringen van de betrokkenen en niet afhankelijk van het uitkeringsgerechtigd zijn of een verplichte registratie als werkzoekende. Er werd gevraagd of betrokkene een eerste betrekking zoekt ofwel een betrekking heeft verloren of opgegeven en een nieuwe betrekking zoekt. Vastgesteld wordt dat in 1991 de oudere werklo-

zen die uitkeringsgerechtigd zijn maar door de VDAB als niet-werkzoekenden worden geregistreerd, hebben verklaard niet-werkzoekende te zijn; ze zijn dan ook niet meer bij de beroepsbevolking geteld en uiteraard niet bij de werklozen. Bij de vrouwen komt in de volkstelling blijkbaar ook (een deel van) de verdoken werkloosheid aan de oppervlakte¹¹.

De trend van het werkloosheidsverloop is duidelijk, door de conjunctuurbewegingen heen. De werkloosheidstoename situeert zich structureel bij de vrouwen, waarvan de arbeidsparticipatie fors is gestegen. West-Vlaanderen dat in de jaren vijftig en nog in het begin van de jaren zestig de grootste werkloosheid droeg, scoort thans het gunstigst, zowel bij de mannen als bij de vrouwen. De werkloosheidsgraad bij de vrouwen is thans – in tegenstelling met de jaren zestig – meer dan het dubbele van de werkloosheidsgraad bij de mannen.

In de Westhoek was de werkloosheidsgraad in 1961 meer dan het dubbele van het rijksgemiddelde en van Vlaanderen. Thans situeert de werkloosheidsgraad zich rond het Westvlaamse gemiddelde, dat relatief laag is in vergelijking met elk van de andere provincies.

De conjunctuurgevoeligheid blijft in West-Vlaanderen relatief groot. Dit werd recent opnieuw bevestigd toen in 1990 de economische bedrijvigheid stakte.

Volgende gegevens hebben betrekking op het aantal niet-werkende werkzoekenden (EG-definitie) verhoogd met het aantal ouderen¹² (zie grafiek 3).

Het jaargemiddelde steeg in West-Vlaanderen voor mannen en vrouwen samen van 33.600 in 1990 tot 47.900 in 1993. De procentuele toename was het grootst van alle Belgische provincies. Het beeld wordt echter genuan-

¹⁰ In de voorlopige gegevens van de volkstelling van 1 maart 1991 is het aantal pendelarbeiders waarvan de tijdsduur of de afstand tot het werk als onbekend is geregistreerd, bovenmatig groot.

¹¹ Voor West-Vlaanderen is bij de mannen het aantal volgens de volkstelling (1 maart 1991) 10.321 en volgens de EG-definitie (gegevens RVA - eind februari 1991) 10.414 eenheden. Bij de vrouwen is dit respectievelijk 20.638 (volkstelling) en 16.608 (EG-definitie). De EG-definitie verhoogd met de ouderen geeft 16.757 mannen en 19.640 vrouwen.

¹² Bron: RVA.

ceerder wanneer het vertrekniveau wordt in rekening gebracht. Drukt men de aangroei uit in procent van de relevante bevolkingsgroep (potentiële beroepsbevolking) dan komt West-Vlaanderen slechts op de zesde plaats, ongeveer gelijk met Limburg en met een iets hoger groeicijfer dan Luxemburg en Oost-Vlaanderen.

Inmiddels is de verbeterde conjunctuursituatie ook merkbaar in West-

Vlaanderen. Tussen juni 1990 en juni 1993 was in West-Vlaanderen (+49,2 %) de aangroei aanzienlijk groter dan in Vlaanderen (+36,4 %) en het Rijk (+34,2 %). Tussen juni 1993 en juni 1994 was de toename in West-Vlaanderen (+7,6 %) geringer dan in Vlaanderen (+8,2 %) en iets groter dan in het Rijk (+7,2 %). De werkloosheidsgraad bleef lager dan in elk van de andere provincies.

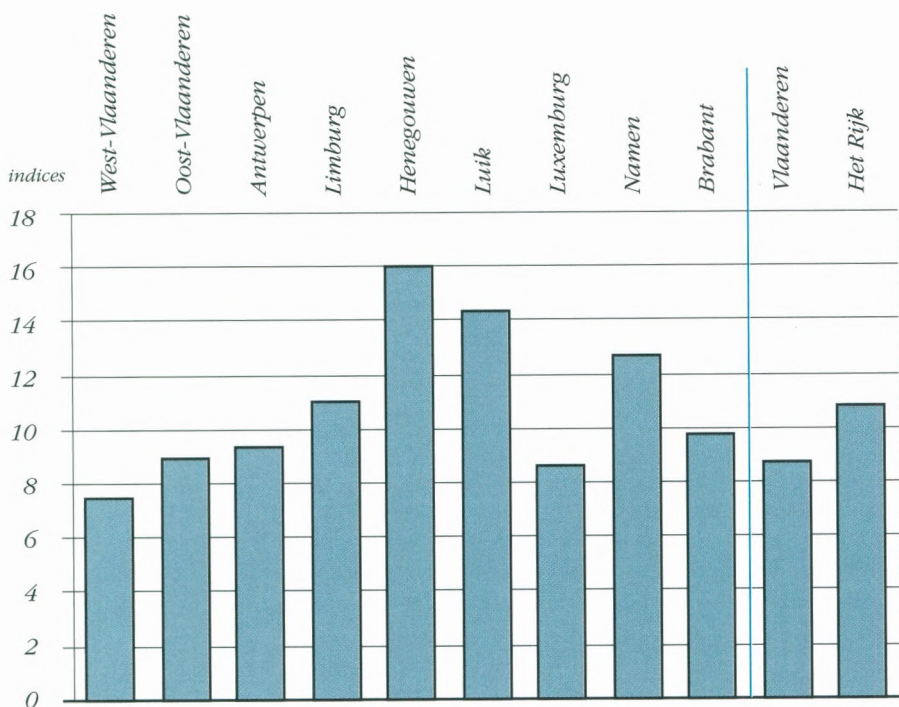
De tewerkstellingskrisis is een algemeen verschijnsel en West-Vlaanderen scoort thans dank zij de economische opgang en doorgevoerde diversifikatie – relatief goed.

Tot besluit

De noodzaak tot herstructurering is een permanent gegeven. Belangrijk is de houding die de regio zelf inneemt. Het verleden bewijst dat West-Vlaanderen kansen en opportuniteiten heeft aangegrepen. Het benutten van de geboden kansen vergt vooreerst inzicht en vereist eensgezindheid in brede lagen van de bevolking en een breed draagvlak in verband met de te voeren acties en te nemen initiatieven. De inspanningen moeten gekoncentreerd worden op de essentiële groei-elementen; aan keuzen ten aanzien van prioriteiten bij het inzetten van de steeds schaarse middelen is niet te ontkomen.

De WER en nadien de GOM-West-Vlaanderen hebben bewezen dat zij – in samenspraak met de interkommunales – de geëigende instantie zijn om met de hoogste efficiëntie de doelstelling van een adequate sociaal-economische ontwikkeling – met oog voor de ruimtelijke en milieu-aspekten – te verzekeren. Na de grote voltige van de jaren zestig, is de omwenteling die reeds op gang is gekomen een proces van verdergaande internationalisering en van kwalificatieve aanpassingen en verdieping.

Aantal niet-werkende werkzoekenden (+ ouderen) per 100 potentieel beroepsaktieven, jaar 1993 (a)

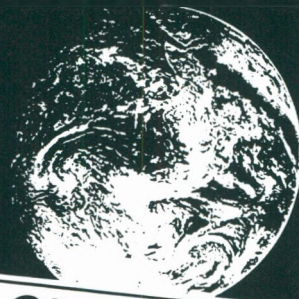

(a) Potentieel beroepsaktieven : mannen 20 `a 64 jaar, vrouwen 20 `a 59 jaar

ZEEBRUGGE : THE PLACE TO BE FOR BUSINESS

Investeer nu in de toekomst. De Transportzone Zeebrugge biedt ruimte (gronden) en burelen voor alle Haven- en Transportgebonden bedrijven.

Voor inlichtingen en begeleiding bel nu NV TRANSPORTZONE op het nummer 050 / 54.76.47 (internationaal /3250.547.647)

bisaf 050.33.78.16

TRANSPORTZONE ZEEBRUGGE NV

AN OFFICE WITH A WORLDWIDE VIEW!